

1235

ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΛΑΜΟΣ

Γεννήθηκε στην 'Αλεξάνδρεια Αιγύπτου το 1913. ~~Αλλά~~
~~κατάγεται από την Ζίτσα της 'Ηπείρου.~~ Σπούδασε ζωγρα-
φική με ύποτροφία στην 'Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών /
με ~~καθηγητές~~ τον Μαθιόπουλο, τον 'Αργυρό και τον
Παρθένη.

~~'Αποφοίτησε με βραβείο στο γυμνάσιο.~~

I Καταγίνεται κυρίως με θέματα από την Κατοχή, από τη
ζωή της Πατρίδας του και μελετά την προσωπογραφία,
το τοπίο και τὰ νεοκλασικά κτίρια.

+ Έχει πάρει μέρος σε ~~πολλές~~ ^{πονητήριες παιδείας} εκθέσεις, από την εποχή των ^{αυθιχών}
σπουδών του, στην 'Ελλάδα και στο εξωτερικό, σε ~~πολλές~~
~~από τις οποίες~~ τιμήθηκε με διάφορες διακρίσεις.

Επίσης ~~οργάνωσε~~ ατομικές του εκθέσεις στην 'Αθήνα,
στη Θεσσαλονίκη, στα Γιάννενα και σ' άλλες πόλεις.

~~Έργα του υπάρχουν σε δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές~~
στην 'Ελλάδα και στο εξωτερικό.

Είναι μέλος του Καλλιτεχνικού Επιμελητηρίου της 'Ελ-
λάδος και της 'Ελληνικής Αισθητικής 'Εταιρείας.

Με πρωτοβουλία του οργάνώθηκε το 1960 στα Γιάννενα
ή Πινακοθήκη Νεοελληνικής Τέχνης.

Το 1938 διορίστηκε στο καλλιτεχνικό τμήμα του 'Εθνικού
Αρχαιολογικού Μουσείου.

~~Έχει διδάξει κατά διαστήματα σε διάφορες σχολές.~~ Από
το 1946 διδάσκει στο Κολλέγιο 'Αθηνών ~~επίσης από το~~
~~ελεύθερο,~~ και το ~~γραμμικό σχέδιο και την~~ Γενική 'Ιστορία
της Τέχνης.

Φωτίου Πατριάρχου 29, 'Αθήνα 706, Τηλ. 610.490

1977 - Αθήνα 1978

Βιογραφία
Γιάννης

ΚΩΣΤΑΣ ΜΑΛΑΜΟΥ: ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΣΠΙΤΙ

Στην εποχή που οι περισσότεροι άνθρωποι στρέφονται προς τα μέσα, στο ανεξιχνίαστο βάθος του εσωτερικού τους κόσμου, ή προσοχή στον όρατο κόσμο φαίνεται να τραβάει την προσοχή εκείνων μόνον που νοιώθουν πως και ο όρατός αυτός, ο φαινόμενος κόσμος προσφέρει ανεξερεύνητες μορφές ζωής.

Στην Ελλάδα δεν έχει ανάγκη κανείς να ψάξει στα τρισβαθα της ψυχής του για να δεχθή κραδασμούς και κλονισμούς που προσφέρει ή και επιζητεί ή σύγχρονη ζωή, «ή πετρένια γύμνια της Ελληνικής γης μέσα στην άπλοσύνη της θάλασσας έχει κάτι το τρομαχτικό» όπως σημειώνει ο Σεφέρης στις 22 του Σεπτεμβρίου 1945, κι' ακόμη πως ή «πετρένια γύμνια» λούζεται στο ανεξάντλητο — όχι σε ένταση, αλλά σε δύναμη — φως, ενώ ή θάλασσα με τις άπειρες ποικιλίες της εναλλακτικής της διάθεσης δεν αφήνει ευκαιρία που να μη σε ταράζει τότε με τη γαλήνη και τότε με τα παιχνιδίσματά της.

'Απ' αυτά τα όρατα στοιχεία το κάθε τμήμα είναι πολύτιμο, πολυσήμαντο και ανεξάντλητο, έτσι, αν κι' ένα μόνο μέρος μπορέση ο ζωγράφος να ερμηνεύση με τον πίνακά του, έχει ήδη συντελέσει πάρα πολλά.

Αυτά θαρρώ πως έχει νοιώσει ο ευαίσθητος Κώστας Μαλάμος που καταφέρνει να σταματήσει θαρρείς στους πίνακές του, μι' στιγμή από την ακατάπαυστη κίνηση της μορφής και της έκφρασης του Έλληνικού τοπίου.

Και τούτο πρέπει να προσεχτή ιδιαίτερα: ή τοπιογραφία σήμερα πάει να σβύση σ' όλο τον κόσμο. Και με τοπιογραφία έννοω την απόδοση μεγάλων τμημάτων από την ύπαιθρο που ν' αποδίδουν όχι μόνο τη φυσιογνωμία φωτο-

γραφικά, αλλά κάτι από την έκφραση και τον χαρακτήρα του τοπίου χωρίς να σβύνη το άρχικό πρόσωπο. Και αυτό νομίζω πως το πετυχαίνει ο Κώστας Μαλάμος στα τοπία και αυτό είναι σημαντικό.

Πέρα όμως από την τοπιογραφική αυτή ικανότητα ο καλλιτέχνης απλώνει την καλλιτεχνική του θεωρία στην αρμονική σύνθεση και στην παρουσία του ανθρώπου διατηρώντας τα όρατα στοιχεία που συνθέτουν την ελληνική πραγματικότητα και χωρίς να καταφεύγει στους αφαιρετικούς μυστικισμούς του Βορρά.

ΜΑΡΙΝΟΣ ΚΑΛΛΙΓΑΣ

ΣΧΟΛΙΟ

ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΚΩΣΤΑ ΜΑΛΑΜΟΥ

Ο Θεός πήρε χῶμα, ἔπλασε τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ ἐμφύσησε, γιὰ νὰ τὸν ζωντανέψει, τὴν ἀθάνατη πνοή του. Ὁ ζωγράφος, αὐθόρμητος μαθητὴς τοῦ Θεοῦ, παίρνει στὸ πινέλο τ' ἀδρανῆ χρώματα καὶ ζωντανεῦντάς τα μὲ τὴν δύναμη τῆς ἔμπνευσῆς του πλάθει κι ἐκεῖνος ἔν' ἀντικαθρέφτισμα τοῦ κόσμου τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ὁ συνειδητὸς ζωγράφος ἔχει ἓνα βλέμμα ποὺ κοιτάζει τὸν κόσμο μὲ τρόπο προσωπικὸ κι ἔν' ἄλλο βλέμμα κρυφὸ, στραμμένο πρὸς τὰ μέσα, ποὺ κοιτάζει τὸν ἑαυτό του.

Αὐτὰ τὰ δυὸ βλέμματα συναντοῦμε στὸ πρόσωπο τοῦ ζωγράφου Κώστα Μαλάμου. Στὸ γλυκὺ, λαμπερὸ κι ἔξυπνο μάτι του ἀντικαθρεφτίζεται ἁρμονικὰ καὶ ὁ ἔξω καὶ ὁ μέσα του κόσμος. Ἡπειρώτης, μὲ τὸν δριμύ πόνο τοῦ τόπου του στὸ στήθος, κατόρθωσε μὲ ἀνύσταχτο πάθος δουλειᾶς καὶ μελέτης νὰ διαμορφώσει μέσα του ἓνα κόσμο ζωντανεμένο ἀπὸ τὸ πλούσιο ταλέντο του, κόσμο ποὺ δίκαια θὰ τὸν ὀνόμαζα **ἐλληνοκεντρικὸ**.

Δὲν εἶναι μόνο τὰ θέματα ποὺ μαγνητίζουν τὴν δημιουργικὴ τέχνη τοῦ Μαλάμου, θέματα ἐλληνικὰ, ἀλλὰ κυρίως τὸ **ἦθος** τοῦ ἔργου του ποὺ δικαιώνει τὸν χαρακτηρισμὸ ποὺ τοῦ ἔδωσα.

Ὁ τόπος αὐτὸς ὅπου ὀρίστηκε νὰ ζήσουμε εἶναι ζωντανός, ἔχει ψυχὴ, κι ἡ ψυχὴ αὐτὴ ἐκφράστηκε μ' ἀπαράμιλλο, πολύμορφο τρόπο μέσα στὸν τρισχιλιετῆ πολιτισμὸ τῶν Ἑλλήνων. Αὐτὴ ἡ ψυχὴ ἢ φωτεινὴ, ἢ λιτὴ, ἢ χυμώδης ἀπὸ ρεμβαστικὴ μελαγχολία, ἢ ψυχὴ τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἐξανθρώπισης τοῦ κόσμου, βρίσκεται σταθερὰ παρούσα στὸ ἔργο τοῦ Μαλάμου.

Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνας πίνακάς του ποὺ νὰ μὴν αἰσθάνεσαι μέσα του τὴν παρουσία, τὴν ἀνάσα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀκόμη καὶ τὰ ἔρημα, ἀλλὰ ποτὲ ἀφιλόξενα τοπία ποὺ κάποτε ζωγραφίζει, ἔχουν ἐξανθρωπιστεῖ ἀπὸ τὸν τρόπο ποὺ τὰ ζωγραφίζει, τὸ χρῶμα ποὺ τοὺς χαρίζει, τὸ φῶς ποὺ χύνει πάνω τους, ἀπὸ τὸ βλέμμα τοῦ ζωγράφου.

Τὸ σκορπισμένο ἀπαλὸ φῶς, ἢ χρωματικὴ του μετριοπάθεια κι ἡ αἴσθησι τῆς ἁρμονίας τῶν ὄγκων ἀναδείχνουν

τόν Μαλάμο σ' εξαίρετο **συμφωνιστή** ζωγράφο. Κάθε έργο του συντίθεται με τόν κανόνα τής ίσορροπίας, με μιὰ ζωγραφική ὀρθοδοξία πλημμυρισμένη ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ τοῦ πλοῦτο τόσο, ὥστε νὰ μᾶς φέρνει στὸ νοῦ τὸν τρόπο ἐργασίας τῶν μουσουργῶν. Τὰ χρώματά του μελωδοῦν σὲ τόνους σχεδὸν πάντοτε γκριζοὺς καὶ πράσινους, ἰδίως πράσινους, ἀπ' ὅπου ξεπετιοῦνται με τὴν μαγευτικὴ φρέσκων λουλουδιῶν τὰ κόκκινα, τὰ λευκά καὶ τὰ πορτοκαλλένια. Ὅταν ὁ ζωγράφος στέκεται καταιμόναχος μπροστὰ στὸν κόσμο, δίνει σ' ὅλα μιὰν ἐρασιμότητα ὀλόφωτη, ἑλληνικὴ, καθόλου φλύαρη, καθόλου ἰταμὴ, συχνὰ εἰδωλλιακὴ, κάποτε βουκολικὴ, μ' ἕναν αὐθόρμητο λυρισμό. Ἐκριβῶς, ἢ **λυρικότητα** εἶναι τὸ τρίτο ἀπ' τὰ στοιχεῖα ποῦ με τόσο ἄρμονικὸ τρόπο συνθέτουν τὴν προσωπικότητα τοῦ Μαλάμου. Ὡς ἑλληνοκεντρικός, ὡς συμφωνιστὴς κι ὡς λυρικός, ὁ Μαλάμος ἔχει ἀναπτύξει ἕνα πλούσιο καὶ πολὺμορφο ἔργο ποῦ ξεκινᾷ ἀπὸ τὰ πιὸ προσωπικὰ θέματα γιὰ ν' ἀγγίξει μεγάλα ἐθνικὰ γεγονότα με συγκλονιστικὴ προσωπικὴ εἰλικρίνεια.

Ὁ ζωγράφος μέσα στὸ ἐργαστήρι του δὲν εἶναι σὰν τὸν μεταξοσκώληκα, αὐτοέγκλειστος σὲ μεταξένιο κελλί. Εἶναι **μιὰ συνείδηση** ποῦ τὴν ἀσκεῖ μέσα σὲ φῶτα καὶ σκιεὶ ἀλλὰ ποῦ εἶναι φυσικὸ ν' ἀρχίζει παλεύοντας νὰ καταχτήσει καὶ ν' ἀθανατίζει αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ ἐργαστήρι του, τὸν χῶρο ὅπου ὁ καρπὸς τῶν ἐρώτων τοῦ ζωγράφου με τὸν κόσμον ἔρχεται κάθε τόσο στὸ φῶς.

Σ' αὐτὸ τὸν πρῶτο δημιουργικὸ κύκλο ἀνήκουν τρία ἔργα —«Ἰλικὰ ζωγραφικῆς», «Νεκρὴ φύση», «Τὸ κέρασμα»—, ἔργα ἐξομολογητικὰ, γιὰ τὴ συνειδητοποίηση τοῦ χῶρου ἐργασίας καὶ τῶν ἐργαλείων τοῦ ζωγράφου. Τί ἀνθρώπινα ἔργα! Τὰ βασανισμένα πινέλα, τὰ ἴχνη τοῦ πολυδουλεμένου χρώματος, ἢ ἀναγερτὴ στὴν καρέκλα κεφαλὴ τοῦ προπλάσματος, ἢ ἀναμονὴ τῆς ἀνθρώπινης ἐπίσκεψης, ἐγκάρδια καὶ διακριτικὴ στὸ «Κέρασμα», ὅλα με ζεστά, διακριτικὰ χρώματα γκριζοπράσινα, ἀπ' ὅπου ἀναπηδοῦν κάτι πορτοκαλλιά, κάτι λουλακιά, κάποιον βάζο σὲ βαθὺ τριανταφυλλί, χρώματα ποῦ χαίρονται καὶ ζωντανεοῦν τὸν κλειστὸ θάλαμο τῆς δημιουργίας, κάτω ἀπὸ ἕνα φῶς ἀπαλό, γεμάτο στοχαστικὴ πνευματικὴτητα.

Ἐνας δεῦτερος κύκλος θεμάτων ἀναπτύσσεται ὅταν ὁ ζω-

γράφος πάει σὲ συνάντηση τῶν ἀνθρώπων: οἱ προσωπογραφίες. Ἄνθρωπος συνειδητὸς αὐτὸς, κρατώντας στὰ χέρια του τὴ δυναμικὴ δωρεά, προσπαθεῖ νὰ τραβήξει ἀπὸ τ' ἀφώτιστα ἀνθρώπινα βάθη τὴν ψυχὴ στὸ πρόσωπο. Καὶ τὸ κατορθώνει χωρὶς καμιὰ βιαιότητα, με τρυφερὴ πειθὴ ἀλλὰ πάντα με κάποια ρεμβαστικὴ μελαγχολία ποῦ ἀποτυπώνει στὸ βλέμμα, στὸ κλείσιμο τῶν χειρῶν («Πορτραῖτο νέου», «Ἀλέξης»), στὰ γκριζοπράσινα χρώματα. Ποτὲ φῶτα ἀπότομα ἐδῶ, καμιὰ φαντασμαγορία γιὰ νὰ βιαστεῖ ἢ ψυχὴ τοῦ προσώπου. Ἀντίθετα, σεβασμὸς πρὸς τὸν ἄνθρωπο, καμιὰ ἐξιδανίκευση, ἀφοσίωση στὴν ἀλήθεια τῶν χαρακτηριστικῶν ἐκείνων ποῦ ἀρνοῦνται ν' ἀποδώσουν φωτογραφικὰ τὸ πρόσωπο καὶ ποῦ ζωγραφικὰ τὸ ἀναπλάθουν.

Ἀπὸ τὸν κανόνα αὐτῆς τῆς μετριοπάθειας δὲν ξεφεύγουν οὔτε τὰ δυὸ δυναμικὰ πρόσωπα τῶν ἔργων ποῦ φέρουν τ' ὄνομα «Ντόρα» καὶ «Χριστόφορος». Τὰ μάτια τῆς κοπέλας ἐπίμονα βγαίνουν ἀπὸ μιὰ δισταχτικὴ ἀχλύ, τὰ χεῖλη τῆς εἶναι σαρκώδη ἀλλὰ εὐγενικὰ καὶ πάνω στὸ λυγρὸ λαιμὸ τὸ κεφάλι περήφανο. Τοῦ ἀγοριοῦ τὸ βλέμμα ἐρευνητικὸ, ἐπίμονο, ψυχρὸ στὴ σοβαρότητά του, μᾶς ἀποκαλύπτει τὸν συζητητικὸ τύπο, δείγμα τῆς νεότητος τῶν καιρῶν μας.

Ἐνας τρίτος κύκλος ἔργων χαράζεται ὅταν ὁ ζωγράφος βγαίνει ἀπὸ τὸ σπίτι του στὴν πόλη. Μιὰ παραδομένη εἰκόνα τῆς πρωτεύουσας ποῦ φεύγει, ποῦ χάνεται, ἢ νεοκλαστικὴ, πυρώνει τὸ ταλέντο του μ' ἔρωτα παράφορο. Τὰ σπιτία αὐτὰ με τ' ἀκροκέραμα, τὰ κατώφλια τῆς διακριτικῆς ἀρχοντιᾶς, τὸ ποιητικὸ μεράκι στὴ γραμμὴ, στὸ δέσιμο τῶν μπαλκονιδῶν, εἶναι σὰν πρόσωπα ποῦ ἀφοῦ ἀγάπησες, πρόκειται γρήγορα ν' ἀποχωριστεῖς. Με κάποιον πνιγμένον λυγμὸ ὁ ζωγράφος τὰ καταχτᾷ κι ἀποφασίζει νὰ τ' ἀθανατίζει. Περιφνημὴ κατάχτηση, αἰώνια ἀναβίωση αὐτῶν τῶν ποιητικῶν λειψάνων ἄλλου κόσμου («Ἀθηναϊκὸ σπίτι»). Ἀλλὰ ἡ πόλη με τὸ ἀναγεννητικὸ τῆς φῶς, ἢ Ἀθήνα, εἶναι ἕνα πρόσωπο αἰώνιο, ποῦ ἀσταμάτητα ἀλλοιώνεται. Ὁ Μαλάμος τὴν θεωρεῖ μέσα στὸ ἀθάνατο φῶς τῆς, περισσότερο τὴν ὀραματίζεται καὶ λιγότερο τὴ βλέπει, καὶ τὴν ἀπλώνει κάτω ἀπὸ ἕνα θεόρατο οὐρανὸ, πλατύτατο, ἀνθρωπινὸ («Ἡ Ἀθήνα ἀπ' τὸ Λυκαβηττό», «Ἀθήνα»).

Έξω από την Αθήνα θάλλει δάκερη ή Έλλάδα. Πολυεδρική, άλλοξερή κι υποβλητική, τής νησιώτικης πέτρας που εξαυθροπίζει ο ουρανός, άλλοξυμώδης, βυθισμένη στα νερά και στην ύγρη όμιχλη, καταπράσινη, άλλοξυσοροπημένη ανάμεσα στην έλιά και στο πέτρινο βουνό, είναι ένας ακένωτης χάρης και δόναμης κόσμος που συγκροτεί ένα τέταρτο κύκλο θεμάτων του Μαλάμου. Όπου κι αν σταθεί ο ζωγράφος, τó μάτι του βυζαίνει και τó πινέλο αποτυπώνει τή συγκρατημένη φωτεινότητα και τή γλυκειά μελαγχολία του έλληνικού τοπίου, είτε βρεθεί στην Ήπειρο, είτε στη Μάνη, είτε στην Κάλυμνο με τó πληθωρικό φώς.

Και τότε πιά ή δραματικότητα του δημιουργού ζητεί τó μερίδιό της, ή έλληνοκεντρικότητά του αποκαλύπτει ένα ακόμη γνώρισμά του, τόν **ιδεαλισμό**. Μιά σειρά μικροί σέ μέγεθος πίνακες που κορυφώνονται στόν μεγάλο, συγκλονιστικό πίνακα «Τό φευγικό», είναι τά πειστήρια αúτης τής υπαρξιακής άναγωγής.

Ό εύρύς αúτος πίνακας εκοράζει τήν καταδρομή αλλά και τó τίμιο πάθος έπιβίωσης του Νέου Έλληνισμού μ' έπική δραματικότητα. Ό πολύ δύηλός ουρανός είναι δυναμικός, σκοτεινός, μ' αίμάτινη όριζόντια χαραματιά πέρα ως πέρα, σάν πληγή που αίμορραγεί, κι άναπνέει, κινείται, άναδιπλώνει τά σύννεφά του πάνω από ένα πληθος βουβό αλλά ζωντανό κι αúτό, που θαρρείς πώς κινείται σέ συστοιχία με τά ουράνια, ένω ή γαλήνη τών βουνών κάνει τόν πίνακα σπαραχτικό, καθώς πέφτει ή νύχτα.

Μάσα από ένα τέτοιο έργο ο Μαλάμος έμφανίζεται άκεραιωμένος και δικαιομένος. Απόμεινε δεκτικός τής άγάπης του κόσμου που κι αúτος άγάπησε με φωτεινή περιπάθεια, ταιριαστή στην ευγένεια του χαραχτήρα του, στη σεμνότητά του και στην ύψηλοφροσύνη του. Μπορεί νά έχει τήν ίκανοποίηση πώς χάραξε τ' όνομά του στην πέτρα, προνομιούχος αúτος τóσων ανθρώπων που, κατά τόν ποιητή, γράφουν τ' όνομά τους πάνω στό νερό.

Αθήνα, Ιανουάριος 1974

ΚΩΣΤΑΣ Ε. ΤΣΙΡΟΠΟΥΛΟΣ

COSTAS MALAMOS

Born in Alexandria, Egypt, in 1913, his parents hailing from the town of Zitsa in Epirus, he studied painting at the Higher School of Fine Arts in Athens on a scholarship, under professors Mathiopoulos, Argyros and Parthenis. Upon graduation he was awarded a prize for his studies of the nude.

His paintings deal with the German occupation of Greece, aspects of Greek life, landscapes, portraiture, and neo-classical buildings.

Ever since he was a student, he participated in panhellenic exhibitions and in international exhibitions abroad, and was awarded various prizes.

He has exhibited his paintings individually in Athens, Thessaloniki, Ioannina and in various other towns.

His works are to be found in national galleries in Greece and abroad, as well as in private collections.

He is a member of the Art Chamber of Greece and of the Greek Esthetics Society.

Through his initiative and efforts the Ioannina Gallery of Modern Greek Art was established in 1960.

In 1938 he was appointed in the Art Department of the National Archeological Museum. Ever since, he has taught at various schools, and since 1946 he teaches at Athens College in Greece the courses of free-hand and line drawing, as well as the course of the History of Art.

29 Photiou Patriarchou, Athens (706), Phone : 610-490

1974

μαλάμος

ΜΕΓΑΡΟ ΚΑΡΑΝΤΟΧΗ, ΤΗΛ. 43.071, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

6 - 21 ΟΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1974
ΓΚΑΛΕΡΙ ΑΡΤ

